

KADAR JE BITKE KONEC, se sovražnosti nehajo in začne se pobiranje mrljev in ranjencev. Na gornji sliki je ameriški vojak, ki zdravi ranjenega Japonca po skončani bitki.

Poljaki in Sov. vlada še daleč od sporazuma

PRITISK NA WASHINGTON ZA VPLIVANJE
V PRID ZAHTEV POLJSKE ZAMEJNE VLADE.
SPORNO Vprašanje, ki ga v Teheranu
nisu mcigli rešiti

Eno izmed najdelikatnejših vprašanj, ki je na konferenci v Moskvi in potem v Teheranu ostalo nerešeno, je bodočnost Poljske in njenih mej.

Poljska, kakršno so ustanovili na mirovni konferenci v Versaillesu, je bila Rusiji sovražna, v vsakem pogledu še veliko bolj kakor jugoslovanska vlada. Rusija, ki se je po prvih udarcih nemške invazije že zelo opomogla, je dala s svojim prelomom s poljsko zamejno vlado Washingtonu in Londonu razumeti, da Poljska, kakršna je bila, z režimom, kakršnega je imela, z njenim "sanitarnim kordonom", ob svoji meji ne bo več trpela.

Anglia v zadregi

Poleg Francije je bila glavna zaščitnica prejšnje Poljske, njen politike in njene vlade Anglia. Obljubila ji je ščititi vse njene prejšnje meje, kar je bilo takrat lahko, ker se je šlo zgolj proti Nemčiji.

A sedaj je Rusija zaveznička Anglie in v vojni z Nemčijo glavna sila. Vprašanje Poljske je vsled tega za Anglijo povsem drugačno kot je bilo. Rusija si želi — ne samo želi temveč zaheta ob svoji meji prijateljsko Poljsko. Toda tradicije v odnosih med Poljaki in Rusi so take, da prijateljstva med njimi ne bo lahko ustvariti.

Carska Rusija si ga ni zasluzila, Poljaki pa so se za prejšnje krivice po obnovitvi svoje samostojnosti maščevali nad novo Rusijo, dasi brez pravega vzroka, in s pomočjo Pariza, Londoona, Washingtona in Vatikana so zdali takozvani sanitarni koridor, da obvarujejo zapadno Evropo "boljševske poplave".

Neuspela naloga

Namesto "nesreče", ki so jo zapadne velesile skušale preprečiti z vzhoda, so doobile večjo v osredju Evrope, ker so tolerirale fašizem in mu celo pomagale, dokler ni postal toliko izzivalen, da so se ga začele batiti in se pripravljati na spoprijem z njim.

Poljska po tej vojni torej ne bo več mogla igrati vlogo, kot jo je po prvi svetovni vojni, niti ji Sovjetska unija ne bo dovolila dobiti toliko ozemlja, kot so ga ji določili v Versaillesu.

Anglia to ve, in izgleda, da skuša poljsko zamejno vlado prepričati, naj se uda v kar je neizogibno.

Upi na Washington

Poljaki še vztrajajo, da morajo prejšnje poljske meje tudi po tej vojni ostati v veljavji. Glavni svet upa stavlja na Washington

Božič, "praznik miru", v objemu četrtega leta druge svetovne vojne

"Mir ljudem na zemlji..." Iz Rima govoril po radiu krščanskemu svetu papež, kakor vsako leto. Kliče, da se naj svet vrne k Bogu in neha s klanjem.

Na vzhodni fronti ni božiča. Na nji ni prostora za mir. Vojna tam je zares.

V južni Italiji morda bo nekoliko odmora, dan ali dva, ker se zaveznikom v Rim nič kaj ne mudi...

V slovenskih vaseh, kjer je božič najprijetljivejši praznik v letu, ga letos ni. Tudi Miklavž je nekje zaostal. Tam so sedaj boji, borbe na življenje in smrt in dnevi so si v njih tako enaki drug drugemu, da prazniki v njih nimajo nikakršnega pomena. Narod si kuje nov božič — nov praznik svoje odrešitve in svojega vstajenja.

A letos ga še nima. Le križev pot in Kalvarijo.

Diplomati se zbirajo in mešetarijo. Eni si udarjajo v roko z zagotovili, da naj potem, ko bo vojne konec, res nastane "mir ljudem na zemlji". Drugi, da se vrnemo v status quo in začnemo s pripravami za novo vojno.

Ministri, gospodarji in kronani ter nekronani glavarji privilegijev, teme in nazadnje delujejo neumorno za otranitev socialnega zla, za obvarovanje vseh vzrokov, radi katerih smo v vojni.

Ljudstvo, ki plačuje z delom, s krvjo in z zaslužkom, pa še nič kaj glosno ne zahteva besede. A če bo samo godrnjalo, bo ostalo vse tako kakor je in božič, praznik miru, sreče in upanja, božič bolj ob veljavo kakor je že.

Reakcija v Argentini uspeva po zaslugi politike Zedinjenih držav

Kadar koli je reakcija v Argentini, ki je najagresivnejša država v latinski Ameriki, zavplila, da ji preti nevarnost "boljševizma", komunizma ali socialistika, bo ostalo vse tako kakor je in božič, praznik miru, sreče in upanja, božič bolj ob veljavo kakor je že.

Lansko poletje so imeli Poljaki v ameriškem državnem departmaju še veliko zaslombo, napram Rusiji pa je bil hladen. To jesen pa so se odnošaji z Moskvo zelo spremenili, posebno od kar je bil Cordell Hull v Moskvi.

Kolikšna bo nova Poljska?

Ako se Poljsko zmanjša, bo potisnjena med vazalne države, pravi zamejna vlada v Londonu. Ce se ugodni ruskih zahtevam, bo Poljska izgubila 45 odstotkov svojega ozemlja v prid Sovjetske unije in pa 12 milijonov prebivalcev, ako se zameje predvojno število za bazo. Takrat je imela Poljska okrog 36 milijonov duš in se je odločila postati novi režim v Buenos Airesu dobljil potrebno oporo.

Največjo napako pa je državni oddelek storil, ker se mu je tak omudilo priznati Ramirezov režim. Vlade se je polastil na povsem nedemokratičen način, a v Washingtonu so mislili, da je to dobro, če Ramírez je prejšnjo vlado strmoglavljal zato, ker želi Argentino privesti v vojno zoper osišče.

Namesto tega je Ramírez svojo deželo Zed, državam odtujil še bolj kot je bila pod prejšnjo vlado.

Kakor Brazilija, ki je z nami v zvezi, tako tudi Argentina, ki je v svoji vnanji politiki na strani osišča, in v notranji pa za fašizem, ne obeta demokraciji nič dobrega.

V Braziliji je zatrta, v Argentini, kjer je bilo veliko več pa gine z novimi dekreti stopnjo za stopnjo.

Argentinski vladači sloj pravijo svojo politiko z doka-

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Od 7. dec. 1941, od kar smo v vojni, je bilo ubitih v industriji in drugih nesrečah v tej deželi sedemkrat več ljudi, kot pa je izgubilo življenje naših vojakov na frontah širok sveta.

Se večja razlika je v številu telesnih poškodb.

Teh številk kapitalistično časopisje nič ne poudarja, pač pa le naglašanja, kako visoke plače imajo delavci, in pa s svojim nepremišljenim, zapravljanjem grade pot v inflacijo.

Kadar nam vojni in mornarični tajnik podasta številke, iz katerih je razvidno, da so vojne izgube tu večje kakor druge, kar se izgub ameriških življenj tice, in ko nam razni industrial-

ni biroji ter delavski departmaji, in urad AFL in CIO poročajo o odnašanju pri delu ponevrečenih delavcev, sedaj lahko sij iz teh podatkov vemo, da je milijone delavcev zaposlenih v takih obratih, kjer so razmeroma v slični nevarnosti kot če bi bili v armadi. Oziroma v večji, ker velika večina naših armade ni še v akciji.

Ko bo vojne konec, bo za vojake tudi konec nevarnosti. Za delavce je ne bo nikoli popularna konec, a lahko pa se bi celo pod sedanjim uredbo dobčkarstva industrialne nezgode znižalo sij na polovico manj kot se jih sedaj dogaja.

Samo vsled poškodb so delavci izgubili od 7. dec. 1941 naprej

Čemu Dies rajše ne zasleduje tatov namesto radikalcev?

Ena največjih sleparij v kontroli distribucije gasolina, živil in raznih drugih potrebskih se dogaja v uradih, kjer konvoluti rajo kupone. To je, listke, ki dolajo, do koliko tegi ali onega je kdo upravičen.

V poletju jih je v zveznem uradu v Chicagu nekdo izmuni celo skladnice in jih potem prodajal "patriotičnim" ljudem. Zvezni detektivski biro (FBI) jih ni nikoli prisel na sled.

Je menda preveč ljudi prizadetih, pa se stvar potlači, predno se razplamti.

V Washingtonu, našem glavnem mestu, je bila dne 14. decembra objavljena vest, da je bilo ukradenih iz vladnega urada kuponov za 138 milijonov galon gasolina. Kako se je moglo to dogoditi? Lahko, ker velja pravilo, da če ti ne boš goljušči v kraldu v vladnih službah, bo pa kdo drugi.

Edini ljudje, ki pobijajo neponostenje, ki žele ustvariti pravčno kontrolo in odpraviti graft, pa so označeni v Diesovih zapisih za "rdečkarje", ki ne zaslužijo drugega kot da se jih brene iz vladne službe.

Biti pošten je "rdečkarstvo", "neameriško". Krasti je "uspeh", če ti ne pridejo do živega.

JOS. MARTINEK BO GOVORIL PRIHODNJI ČETRTEK V CENTRU

Tik po seji kluba št. 1 JSZ bo govoril v Slov. del. centru, 2301 So. Lawndale Ave., v četrtek 23. dec zvečer, znani češki delavski voditelj in tajnik češkoslovaške narodnega končila Joseph Martinek z ozirom na konferenco v Teheranu in Perziji in značaju pogodbe med češkoslovaško in sovjetsko vlado. Vstop vsem prost.

Še 60.000 žensk v ameriški armadi

V ameriški armado (Women's Army Corps) je bilo izmed prijavljenih sprejetih samo 60.000 žensk, je dejal vojni tajnik Stimson. Pričakoval je, da jih bo do konca leta sprejetih 150.000.

Kanadske izgube v Sredozemlju

Izgube kanadskih čet v Sredozemlju znašajo 3.533 mož. Izmed teh je bilo 713 ubitih, 2.625 ranjenih in 195 pogrešanih.

Brazilija se vojne aktivno udeleži

Brazilija je v vojni z osiščem, a v nji nam pomaga le z materialom v zameno za potrebsčine, ki jih prejema iz Zed. držav na podlagi naše lend-lease postave. V bodoči pa bo Brazilija zaveznikom pomagala tudi na bojiščih, največ s tehničkim oskrbom v odrekovanju ekonomskih podpor, a dosedaj še brez uspeha.

Ogromna industrialna armada

V uradu za zaposlevanje (War Manpower Commission) cenijo, da bo do julija 1944 uposlenih v tej deželi že 66.300.000 oseb, izmed teh okrog 11 milijonov v vojni industriji.

ure pod bojščim varstvom in za večjo plačo kakor jo oni prejemajo?

Ako se vojaki vrnejo, ne bodo prišli v industriji v nič kaj prida razmere prav zato, ker velja pravilo, če enemu naj bi bilo delavcem bolj škoda, kakor vojakov?

Požrtvovalnost za dobročinstvo je ista kot počitki. Ampak od delavcev zahtevajo požrtvovalnost ljudje, ki bogate od vojne ne da bi delali ali kaj žrtvovali. Industrijo posedujejo, rudnik in druga bogastva, pa se jim vale milijoni kakor za stavbo. Pod sistemom privatnega lastništva ne more biti drugače. Eni delajo, dajejo zdravje in življenje, a drugi žanijo profite od njihovih naporov.

Železničarji se odločno zavzeli za svoje pravice

APELI NA PATRIOTIZEM VLEČEJO, ČE
SO VELJAVNI TUDI ZA DELODAJALCE. —
ROOSEVELT ZA PREPREČENJE STAVKE.
CEMU TOLIKO NESREČ NA PROGAH?

Bratovščine železničarjev, ki imajo okrog 350.000 članov vlaškospomernega osoba (strojevodij, kurjačev, zaviračev itd.), so se odločile, da je prišel čas za resen spoprijem magari tudi v vlado. Patriotizem, v katerega verujejo, se jim zdi preveč enostranski. Dočim oni garajo in prejemajo v povračilo "zamrznjeni" plača, pa se dobički magativov ameriškega železničnega sistema višajo kot živo srebro v vročini.

Delavci zgarani, naganjajo jih delati čezure, živčna napetost vsled preoblike prometa, ki dočasa gospodarje krasne dohodke, a delavcem pa razmeroma enak zasluzek kot dokler bi na mnogih tirkih lahko pajki predali.

Zagonetno mezdno vprašanje

Železničarji sicer — ako vzamemo v poštev staro mezdno pravila, niso slabo plačani. Do razvoja avtne industrije so bili označevani za "zadnje krize". A vsled zadnje krize, avtne in aeroplanske transporta, pa so bili že zelo potisnjeni v strani. Ko pa je nastalo oboroževanje in vojna, pa je padlo manj toliko dela, in vsled naporov bili mnogi izmed njih v tolikih nesrečah, da so se njihove unije zavzeli k storitvam.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Največja zmota unij je zanemarjenje svojega tiska in politične akcije

V Chicagu se unija avtne delavcev, zaeno z mnogimi drugimi unijami CIO prizadeva s kampanjo proti čikaški Tribuni, ker unijsko delavstvo blati kolikor mire, posebno na piko pa si je vzela U. A. W. U.

Ako ne bi v Chicagu izhajal dnevnik Sun, ki ga istotako izdaja multimilijonar kakor Tribuno, bi delavstvo prav malo vedelo o prizadevanjih unije avtne delavcev proti McCormickovemu dnevniku. Tako pa je s pomočjo Suna le prišlo v javnost, da je zborovalo stotine zastopnikov unije CIO v tem mestu in sklepalo bojkotni in možni tožbeni akciji proti časopisu, ki je eden izmed najbogatejših in najbolj razširjenih v tej deželi.

Chicago je unijsko mesto. Skoro vse delavstvo je organizirano. A nima niti enega lista, vzličnim unijskim lednikom in mesečnikom, ki bi kaj pomenil.

Vzrok, temeljni vzrok je, da delavski list, ki nima programa, je ko prazna vreča. Priobčuje uradna naznanila, hvali odbornike, kritizira to ali ono, a ker unije zanemarjajo politično akcijo, in ker nimajo nikakršnega pravega ekonomskega programa, je naravno, da so njih

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;

za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega teden.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co. Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Socialisti v Readingu se odločili za veliko, nujno potrebno akcijo

Na konvenciji socialistične stranke leta 1932 v Milwaukeeju je James H. Maurer apeliral na obe nasprotujoci si frakciji, da naj nikar ne tirati organiziranega socialističnega gibanja v pogubo.

Se posebno je skušal vplivati na tedanjega milwauškega župana D. W. Hoana, ki so si ga "militanti" določili za kandidata proti Morisu Hillquitu za predsednika soc. stranke. Hoan je bil takrat na višku svoje politične moči. V svojih aktivnostih je bil Hoan konservativnejši kot kdorkoli izmed newyorskih starogradistov, vzlič temu so si ga Thomasovi in Seniorjevi ljudje izbrali zato, da dosežejo svoj glavni namen: poraženje Hillquita. Niso uspeli, a obe strani pa sta uspeli razbiti gibanje, dasi jih je pred to nevarnostjo svaril socialistični bojevnik James H. Maurer. Zaeno s stranko, ki jo je pomagal tako vneto graditi, je postal invalid tudi on.

Stiri leta pozneje se je prizadeval z enakim svarilom obvarovati socialistično stranko pred populnim razpadom Darlington Hoopes, istotako iz Readinga. On je iz Maurerjeve šole. Bil je poslanec v pennsylvanskem parlamentu, izvoljen v nju na socialistični listi. Njegovi apeli na konvenciji soc. stranke v Clevelandu so bili zameni. Dve veliki državni soci organizaciji sta se ločile, in vse federacije. Le JSZ je vztrajala v nji do zadnjega, ker ji je bilo vse na tem, da pomaga premostiti podprtje, ki so jih povzročili razkoli. A končno tudi nji ni preostajalo drugega kot nadaljevanje zase, če se je hotela ohraniti in ob enem svojo mednarodno socialistično stališče.

Socialistična stranka v Penni je od 1. 1936 nadaljevala sama zase. V Readingu, kjer je njena glavna trdnjava, je naletela takoj po razkolu na tolikšna nasprotovanja pod firmo nji v kljubovanju ustanovljene "militantne" postojanke, da se je morala boriti na sodiščih za pravico do svojega imena in za svojo imovino.

To je trajalo več let. Veliko hudega iz teh bojev je sedaj med nami pozabljeno, pravi Reading Labor Advocate, a ne še dovolj, da bi prišla zaupnost med nas.

Iz teh skušenj socialisti v Penni zahtevajo, da se ne sme več pojaviti kaka mašina fanatičnih sektašev, ki jim bi določala ta mesec tako, drugi pa spet drugačno članarino, in jim sedaj dala, potem pa odvzela avtonomijo.

Socialistična stranka v tej deželi bi bila lahko mogočna politična sila, aki se bi njeni člani brigali bolj za graditev svojega gibanja kot pa za boje med seboj.

Ko sta se obe skupini ubile druga drugo, se je umaknila posebno vsa struja mladih na vse vetrove; v stranko je prišla v ekonomski krizi in odšla čim je "zmagala". Le malo jih je ostalo. Tistim gre priznanje, da so strankino celico ohranili, ne da bi imeli kaj upanja na zgraditev prenovljene organizacije, če se ne vrnejo trdni, prepričani socialisti.

Social-demokratska federacija v New Yorku, v katero jih je mnogo prestopilo, je fiasco. Razočarala je med drugim Jamesa Oneala, o katerem ne more nihče zanikati, da je bil eden najboljših socialističnih urednikov.

V tej deželi je še vedno sto tisoč vzgojenih socialistov. Ekonomski razvoj je tak, da jih bo milijone. Treba pa je organizacije. Veliko jo je nam ubila tudi vera v "new deal", o katerem sedaj celo New Leader vprašuje slovite ljudi, kaj da misljijo o njemu: da li je še živ, ali že med mrtvimi.

Omenjeni New Leader je pred nekaj tedni zelo predprugačil svoj običajni ton z uredniškim člankom, v katerem ugotavlja, da delavstvo politično ne pride nikam, če se ne odloči za svojo stranko. To je dragoceno priznanje od časopisa, ki je bil nekoč striktno socialističen, potem pa vsa ta leta agitiral zgolj za demokratisko stranko v New Yorku, in se navduševal za Rooseveltovo vnanje politiko v glavnem s stališča borbe proti antisemitizmu.

Sodruži v Readingu smatrajo, da nimajo v social-demokratiske federaciji kaj početi, iz socialistične stranke pa lahko pomagajo narediti, da postane to kar bi moralna vseskozi biti. Naloga, ki so si jo vzel, je težka, a je bila potrebitna in lotila se je prava skupina. Koristno bo, če zgledu Readingu in soc. stranke v Penni sledi tudi socialistična stranka v Bridgeportu, Conn.

Upi, ki jih mnogi unijski voditelji še vedno goje z vero, da je delavsko politično akcijo mogoče uveljaviti v mejah ene ali druge kapitalistične stranke, so dobili veliko opore z new dealom. A new deal je bil v resnicli le sredstvo za obavarovanje sistema, ki živi od izkorisčanja delavstva. Ko je to nalož dovršil, je postala demokratiska stranka, skupno z republikansko, odkrito reakcionarno in agresivno protiljudska, seveda z demagogijo, svestra si, da ker posudevajo vse propagandno sredstvo, jih bo maso lažko vleči za nos.

Tragedija je, da so Zed. države edina velika industrialna dežela na svetu brez delavskega političnega gibanja, poleg fašističnih. Kako vse drugače bi bilo, če bi imeli v kongresu delavsko stranko, namesto le od unij visoko plačane lobiste, ki se opletajo

METALCI OGNJA so v sedanji vojni opremljeni s pripomočki, o kakršnih metalci ognjenih jezikov v starih časih niti sanjali niso. Gornje je slika nekje s Pacifika, kjer na južnih otokih Američani izgajajo japonske posadke tudi s tem sredstvom.

Nekaj o tem in onem

Chicago, Ill. — Kaj so sklenili na konferenci v Teheranu v Perziji? Do sedaj ni bilo v javnosti pojasnjene podrobnosti še nič drugega kot koliko sveček je gorelo na torti ob prilici, ko so obhajali Churchillov rojstni dan. In pa koliko zdravice so si napili. Stalin jih je imel 34. In pa koliko steklenic finega likerja so použili.

Vojna cenzura se zaveda svojega posla. Ona dobro ve, kaj seme poročati s takih konferenc na navadnem zemljanim. Mali narodi pa iz vsega tega ugibajo, kaj neki so sklenili o njihovih usodah?

Churchill je na povratku težko zbolel. Vsa Anglija mu želi okrevanja in ostali zavezniški svet. Le naciji bi se veselili, če se bi mu pripetilo kaj hudega: A to ni vojna enega človeka proti njim. Zatorej bi jim nesreča enega ali drugega zavezniškega državnika kvečjemu le začasno koristila.

O konferenci v Teheranu so med drugim tudi precej omenjali Stalinovo novo uniformo. Ko gledam njegovo sliko, ko sedem na Rooseveltov strani, se ne morem vzdržati smeha. Dasi nisem modni krojač — sploh krojač ne, pač pa le pek po poklicu, se mi zde njegove hlače preširoke, a na vseh slikah pa ima zelo resen obraz. To dokazuje, da v njegovih glavi ni samo slama.

Najbolj se meni glede njegove uniforme, ki jo nosil v Teheranu, dopadeta njegova prelaga rokava na skunjki. Pa si predstavljam, da so taki rokavi znak nove svetovne diplomacije. V njih imaš karte s skritimi "trumfi" in ki pride čas, pa se prikažejo izpod rokavov na konferenčno mizo.

Yes, tudi v Evropi je danes dan na mužih prilika postati voditelj svojega naroda. Sicer pa tam mužikov v starem pomenu besede ni več. Nekdanji mužiki so sedaj enakopravni, vladajoči sloj — eno in isto z industrialnimi delavci, ki tvorijo USSR.

V tej deželi lahko rečemo, da je dosegel to priložnost posebno Abraham Lincoln, dasi so že v njegovem času imeli poseduječi sloj vodilno besedo. On je prešel iz navadnih ljudskih vrst po svojih naporih z delom in znanjem na najvišje mesto, ki ga USA komu more dati.

Kdaj postanejo narodi po svetu svobodni? Na to je samo en odgovor: Takrat, ko bodo začela ljudstva povsod na tej obli rabiči svoj razum.

okrog kongresnikov z nagovaranjem, da naj glasujejo za to ali ono "dobro stvar".

Zed. države potrebujejo prenovitve v političnem življenju. Dati ga jim more le močno, resno delavsko politično gibanje.

V tistih unijah, v katerih se kaj brigajo za ljudsko politično akcijo, to bolj in bolj razumejo. Nekega dne se bodo odločili, da je čas nehati s taktilko podpiranja "priateljev" in se odločili za svojo stranko, za svoj program in za nov red. Pod kapitalizmom ne moremo pričakovati drugega kot izkorisčanje množic, vojne, negotovosti in glad ter brezposelnost v morju izobilja.

Na vzhodni fronti je Hitlerjeva armada v minulih tednih znova okupirala nekaj nenasejnih naselbin, ki jih je v poletju izgubila. A kje pa je ostalih 23,784?

Nemška pretnja z novo iznajdbo, ki bo presunila svet, dela zavezniškim poveljnnikom precej skrbi, posebno angleškim. Kajti nemška grožnja je v prvi vrsti naslovjena Angliji. Nekaj časa so si vzel Angleži to pretnjo iz Berlinja za običajno nacistično propagando — za "živčno vojno"? A Gordon Lennox pa poroča v čikaških Daily News z dne 25. dec. bo spet kadila in mamil iz kadilnic in pa pridig z voščili, "mir ljudem na zemlji..."

Miru si žele vsi narodi. Slovenski prav tako kot vsi drugi, ki so v tej vojni največ trpel. Glede poti v mir so si "intelektualci" v nesoglasjih. Toda ne toliko v starem kraju, kakor tukaj. Jaz se ne prištevan medne, ker imam le šest let navadenje ljudske šole.

Tudi med nami ljubim mir, a si ga še ne želim, dokler se naša slovenska propaganda v Ameriki napram Jugoslaviji ne skrivila. Danes se gre za načelni. Kdo je bolj v pravem, to bodo sodili drugi. Dokler ljubim demokracijo in sovražim hinavščino, ker skupne zavezniške armade — peta in osma — v Italiji, kmalu, da ne bo prepozno.

Ubežna jugoslovanska vlada v Kairu s Petrom vred se ne potuči prav nič dobro. Pravijo, da se Peter drži v hiši, katera je zelo zastražena.

Grški Jurij je bolj pameten. Izjavil je, da bo počakal v tujini, dokler grški narod sam odloči — ali ga hoče — ali ne...

V Bolgariji vre. Če bi Nemci ne bili tako ugnezeni v nji, bi bila Bolgarska že dolgo izven osišča. Kaj bo napravila Rumunija, ni tako važno. Ta neščena dežela, katera so njeni pustolovski voditelji zavlekli v vojno, in s tem pognali v smrt več kot pol milijona mož rumunske armade na ruski zemlji, a s svojo staro politiko doigrala. Medtem jo ogroža Madžarska na eni strani in Bolgarija na drugej.

Cehi so podpisali dvajsetletno pogodbo s Sovjetsko unijo. Da je bil to zelo važen dogodek, je pokazal sprejem predsednika Beneša v Moskvi. Pogodba je izazvala precej govorjenja. Jože Goebbels je postal skoro hripan od tuljenja — kaj bodo napravili ti peklenski boljševiki, če Evropa, ki ji Nemci civilizacijo tako hrabro branijo — ne izpregle!

Tega mnenja je tudi nekaj let star. V tistem, ki si prizadevajo svoje zmotno mišljenje utisniti v možgane vseh naših ljudi.

John Chamazat.

SHOD V OBRAMBO MINNEAPOLSIKIH OBSOJENCEV

V nedeljo 26. decembra se bo vrnil v Chicagu shod v obrambo osemnajstih članov in pristašev socialistične delavske stranke (trockistov), ki so bili obsojeni na dolge zaporne kazni vsled svojih takozvanih velezidžijskih zarot proti ameriški vladni.

Sicer pa še ni vroča za radovanje, ker ima Draža Mihajlovič napovedal vojno novi jugoslovanski vladni, ki ji načeljujeta Ribar in Tito! Draža pravi, da njuna vladna ne reprezentira naroda. To je iz trte izvil. Res ne zastopajo ljudstva kralj Peter in njegov rezim, kateremu je Draža vojni minister. Vzlič temu kralj in njegov Draža trdita, da le ona dva imata patent in pravico vladati bodočo Jugoslavijo.

Vse priznanje našemu narodu, ker je stregal Draža in Petru masko režimske "demokracije" proč in napovedal boj staremu redu.

Sicer pa še ni vroča za radovanje, ker ima Draža Mihajlovič vse svojim reakcionarnim namenom še vedno nekaj zaslonke tudi med nekaterimi naprednimi Slovenci v Ameriki in pa med vsem nazadnjastvom. Njihov glavni namen je obavarovali žalostno prošlost. Luči bojnost se boje.

Kaj je na tej aferi in čemu so bili obsojeni, boste imeli priložnost izvedeti na tem shodu.

Proletarec vreden podpor

Anton Jankovich je postal listu božično darilo v znesku \$6.25. Od tega sta prispevala on in njegova sopinja Cilka \$2 v tiskovni sklad, z željo, da bi dobiti vse veliko posnemovalcev.

Ngročajte knjige iz Proletarčeve knjigarne.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Nad mesec dni je že minulo od kar je vrgel maršal von Mannstein več kot četr milijona mož s tisoči topov in tankov, da ponovno zavzame Kijev iz ruskih fok. Teren, zaledje ter množina tankov, so bile prednosti na nemški strani. Vatutinova armada, katera je prodrla preko Kijeva do Žitomira, je v večini sestajala iz konjenice ter lahkega topništva. Naravno je tudi, da njegove komunikacije niso bile ravno najboljše. Jesenski naliivi, razdražila pota, slabli v nagnici zgrajeni mostovi, ter dinamitirane železnice — vse to je oviralo prevoz težkega topništva ter oklopne orozje. Nemcem se je z velikimi žrtvami posrečilo ponovno zavzeti Žitomir ter Korosten v potisnih Rusih — kar je pa za nepremagljivo nemško armado za več kot trideset dni ofenzivno zelo slab rekord. Če je bil Mannsteinov namen zavzeti Kijev ter obnoviti bojno črto ob Dniperju, se je zelo uračunal. Vatutinova armada je brez pomoči drugih ruskih armad ustavila to ofenzivo, medtem ko ostale ruske armade prodriajo bližje in bližje poljski in rumunski meji.

Naček mišli pred Novim letom

Leto 1944 bo odločilno. Na statisoče življenj bo izgubljenih zato, ker ni drugega izhoda. Ničko ne bo mogel izbrisati solza milijon malih otrok ter muke mater, katere trpe zato, ker se je par ponoreli fanatikov odločilo pomordati svet. Krivida, kateri že leže v grobu, ni nič manjša od onih, kateri so še živi. Vsi evropski državniki od leta 1920 stoje pred sodnim stolom: tisti, ki so dopustili, in tisti, kateri so storili... Edina vera, katera je še ostala malim ljudem je, da iz tega klanjanja nastane nova doba, ko bo človek res živel v miru, ko se bodo otroci lahko igrali na polju in na vasi in ko materje ne bodo trepetale od groze, kakšen konec bo novorenjenega sina.

Mi, sodruži in sodružice, imamo nalogo v novem letu. Ne samo, da pomagamo svojim v

POVESTNI DEL

PRI GOSPEJ MURNOVKI

IVAN GRAHOR

(Nadaljevanje.)

DOGODEK Z EKSPLOZIJO

Vojna še traja. Nihče ne ve, kam še pridemo. Nad mestom se pojavljajo sovražni zrakoplovi in mečejo bombe. Na polju se je vnele muničijsko skladiste in porušilo del predmetstva. Mile je bil na sprehodu, ko je zagnela eksplozija. Močan zračen sunek ga je potegnil vznak, da bi bil kmalu sedel na sredu ceste. Sprehajalc si začeli bežati proti mestu, vsipali so se iz gaza kot hrošči in ob vsakem novem poku so se poganjali z novabrzino. Tekli so v curkih. Mile je kmalu zastal. Počasi se je zibal ob strani sorodnika, ki ga je bil slučajno obiskal. Sram ga je bilo lastne nemirnosti, ker je hotel pred svakom pokazati hladno kri. Spraševal ga je o vojni in o življenju v jarkih, o Ukrainicah in o še manjših stvarach. V sebi je že dognal, da ni eksplozija velikih skladis in posnega in da se ne boji tudi, če bi vse mesto porušila. Mesto je nenavadno vrle, ko sta se vračala. Poslovil se je od svaka in hitel domov.

Prerival se je iz ene ulice v drugo, ljudje so ga suvali in vplili nad njim. Zdelo se mu je zelo zanimivo. Prebivalci mesta so zaprli vse ulice, podobni so bili vojnim beguncem, obloženi s hodo opremo in s culami oblek. V pisanih toku so vreli na polje. Klicali so se čez cesto, matere so hitele naprej z otroci, pod plasti so tiščale na prshni skrute dragocnosti in zlato. Lasje so se jim razpletali in jim padali na oči. Dva starja gospoda sta glasno gorivila o zadnjem potresu in prekovala mestu pogin. V ozadju je puhal pritisk groma. Zdalo je je, da zemlja z vsakim pokom odpre svoje žrelo. Buh...

Mile se je opetekel v vežo. S smehom na ustih se je preril med ljudi, stopal je čez skale raznega blaga in komaj dosegel na stopnišče. Iz kuhinje je privedel gospod Murn in se pripravil, da vse pozaklene. Presenečen je obstal na pragu in jeknil:

"Ješ ješ, gospod Mile, hitro odtod! Vzemite s seboj odejo in kar imate! Odejo vzemite, bo mraz."

S polja je veter prinašal šumenje taborečih množic, vmes je odmeval grom. Leon in Mile sta kmalu našla taborišče domaćih begunci, tam se je zbrala vse hiša št. 1. Pred kopicami je koračila Lija. Hodila je mirno gor in dol, kakor da se ni zgodilo nič, le njen obraz je žarel in izdajal, kako uživa. Opazila je prihajajoča dijaka in stopila naproti.

"Nocoj boste spali pod nobom."

"Cemu ne? — sta se razvesela, rekla pa nista in tudi začudila sta se samo v sebi. — Glejglej! Liji se je odvezal jezik.

"Čemu neki?" sta spregovorila. "Eksplozija pojema in doči je že čas za beg."

Našla sta gospodinjo, ki je že mirno sedela na svojem.

"Kje so odeje, Leon?"

"Odej ni. Mi bomo spali prav lepo in mehko doma v posteljah."

"Glej ga! Se tukaj ne boš zatisnil oči," so se vmesale sosedes in potem jih je zagrnil nov trušč.

"Hiše se rušijo."

"Ogenj! Kadi se."

Krog in krog se množe kopice blaga in otrok, starši vrešče in žagajo. Kdor je zavzel dober prostor, čepi in nadzoruje okoliš. Lija je spet zapustila svoje, obe materi jo kličeta nazaj. Minati hiti za njo skozi vrvež, a vse zamaš. Zdaj so stopili že v pravni del ulice, komaj jih oko se azloči: Leon, Lija in Mile. Vračajo se v stanovanje, njihov nastri je trden, da ni nevarnosti in da predlagajo vrnitve.

Mile je legal pol ure nato, prvi, in s smehom na lichen je zaspal. Smejal se je, ko so ga vse plasili, da ni varno spati pod streho in še posebno v pritličju.

Lija je pomagala in to je bilo, kakor da ga poziva, naj bo ju tak, ki vzdriži neustrašeno in bladno kri, kakor ona. Poslednja beseda iz kuhinje mu je brela v ušesih in je bila njenja. Oj ti, visoka Lija.

DROBČI

Po tistem groznom potresnem večeru, ko je zračni pritisk res podrl nekaj zidov, se je življenje hiše št. 1 vrnilo na staru tir. Pretekli so meseci sole in snega, spet je prišla pomlad, a Mile se ne spominja kakih posebnih dogodkov. Malenkosti so že bile; tu in tam se je kaj pripetilo v domaćem krogu. Prišla je Pepca z Dolenjskega in ostala pri svoji teti tri dni. Spala je v isti sobi in ni se ni bala. Leon in Mile sta šla večkrat z njo v mestno in drugo jutro, v nedeljo, sta bila zaspana. Pepca je bila zdaj že doma, prišla je po zajtrku spet v sobo in vrgla oboz in poselje. Takšen hudiček, pravi hudiček je za svoje petnajsto leto.

"Vem, a tepti se ne smete, nijihov oče je vladni svetnik," pravi gospod Murn. Torej призна tudi on. Ali so ženske bande, če demonstrirajo za sladkor in petrolej?

"Konec prihodnjic."

SLOVENSKI DELAVSKI CENTER

Chicago. — Pred par tedni se je podala Mrs. Jedert Groser vsled svojega slabega zdravja na obisk k svoji hčeri Mrs. Mary Hougen v mesto Berea, v Kentuckyju, a namesto počitka jo je doletela težka bolezne. Vsi, ki prihajajo v Center, poznavajo Mrs. Groserjevo. Tu čisti, pomava, pomaga kjer je treba.

Pred mesecji jo je v Chicagu na poti proti njenemu domu podrl z avtom mlad nepaten voznik in zelo poškodoval. Ker je močne nature, je nezgodo prebolela in začela znova prihajati na svoje običajno delo.

Zacetkom tega meseca pa ji je njen mož Luka Groser, ki je oskrbnik SDC, svetoval, naj gre za spremembu k hčeri v Ky. Spremila jo je tja soprona njenega sina Jacka Groserja, a prišedši v Bereao, je težko zbolela. Po skrbni negi je toliko okrevala, da ji je zdravnil dovolil vrniti se na njen dom v Chicago. Ponjo je šla hči Miss Ann Groser.

Vsi prijatelji želimo Mrs. Groserjevi, da si zdravje čimprej utrdi.

★

Iz Willarda, Wis., je nas mlini teden obiskal stari "old timer" farmar Frank Volk. V Center je prišel, da si izposodi knjig iz naše čitalnice, pa smo se seznanili. Nekaj tednov pred njim je bil tu istotak iz Willarda Joe Ulesich.

Moč unij v Angliji

Angleške unije stejejo 7,781,000 članov. Izmed njih je 1,668,000 v letu 1942 so narisle za 688,000 članov in tudi v letu 1943 so napredovali.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Milan Kokanovich, naš stari znanec iz Detroitja, je obnovil naročino in prispeval \$7 v tiskovni sklad. Dalje \$10 za ruski vojni relief ter \$5 za SANS. Obstoji vso stari izročeni na pristojno mesta. Hvala, Milane!

Louis Borbarich, Milwaukee, Wis., je postal še 7 obnovnih naročnin, tudi koledar bi že rad imel. Če ga prej dobimo, več se ga proda, argumentira Lojze. Radi verjamemo, pa so zapreke, kot pri marsičem v sedanjem času. Toda predno bodo rojaki čitali te vrstice, upam, da bo koledar tudi že med njimi. Na konferenčnem zborovanju P. M., ki se je nedavno vršilo tam, se je na pobudo Toneta Demšherja, ki je povedal par prav dovitnih na račun upravnika v svojem pristvenem poljanškem narečju, podvzelo kolektiva za tiskovni sklad. Prinesla je \$17. Pozneje je še en somišljenc dodal petaco, tako da je skupni znesek narastel na \$22.

Frances Vreček, Chicago, je prodala 8 knjig My Native Land, Donald J. Lotrich pa 5, ter prispeval nadaljnji \$5, da se pošije list petim novim prospektom. To je že njegov drugi prispevek v ta namen. S prvim smo bili uspešni, ker so si ga skoraj vse oni, ki so list prejeli, vse želeli.

Joseph Jovan, West Newton, Pa., je obnovil naročino ter dobal še \$1 v tiskovni sklad.

Anton Udovich, La Salle, Ill., je postal dve obnovni naročnini in naročil 45 koledarjev.

Frank Leskovsek, Port Washington in Frank Maroh, Highcliff, Wis., sta obnovila naročnino ter prispevala vsej svoj dolar tiskovnemu skladu, ter naročila koledar.

Anton Majnik Jr., Somerset, Colo., je postal dve novi naročnini ter naročil 8 koledarjev. Mimogrede povedano: Tone je sin našega dolgoletnega zastopnika Antona Majnika, ki je preminil pred nekaj leti. Me veseli, da tudi sin sledi idejam svojega očeta, katere je propagiral mnogo, mnogo let. Le tako naprej, Tone!

Vinceenc Maljevac, Central City, Pa., ki je bil včasih že naročnik Proletarca, je postal dve novi naročnini. Upamo, da si ga tudi on naroči.

Cleveland, O.: John Krebel je postal tri obnovne naročnine, Jože Lever dve, Anton Jankovich pa dve novi ter \$4 kot božično darilo listu \$2 sta prispevala John Gerlica in soprona, \$2 Pa Tone in Cilka. Milka Kress je obnovila naročino ter prispevala \$2 v tiskovni sklad slednje izročil D. J. Lotrich.

"Big" Tone iz Kalifornije je postal dve obnovne naročnine, provizijo pa pustil tiskovnemu skladu. Da bo lepše izgledalo, dejal še "copak" za božično darilo Proletarca. Noče, da bi kdo mislil, da samo govorí, pa nica ne da.

Louis Kosmach, Berea, O., se tudi rad spomni lista. Obnovil je naročino ter prispeval dolar v tiskovni sklad.

Mike Kobal, Eveleth, Minn., je prispeval v tiskovni sklad \$2.

Mary Marinšek, Gallup, N. Mex., se je nedavno naročila na Proletarca, zdaj pa ga je naročila še svoji sestri Jennie Kotzman, ki živi v Petalumi, Calif. To je kot darilo k njenem rojstnem dnevu. Mary se spominjam iz svoje agitacijske ture pred 8 leti. Je napredna fn rada čita delavsko časopisje. Takrat se radi slabih delavskih razmer lista ni mogla naročiti.

To je zadnjic, da se vidimo v tej koloni v tem letu. V tej sem skušal omeniti vse, ki so tekmo leta bili aktivni v našem gibantu na en ali drug način ter s tem podati nekako zrcalo našega delovanja v tem letu. Vsem, ki ste bili kakorkoli aktivni v našem gibantu, priznanje in hvala. Upam, da boste enako delovali, ali pa se boljše, tudi v božičnem letu.

Kampanja za tisoč novih naročnikov, ki smo jo zasnovali pred šestimi meseci, ni še od daleč končana, niti dosežen cilj katerega smo si začrtali, vendar pa fahko rečem, da sem z izidom zadovoljen. Po Novem letu pa nastavimo z njo, odnosno ne prejenamo z njo, dokler cilj ne bo dosežen, in potem še naprej.

Kake zaprte imajo agitatorji v tem poslu, mi je znano, zato pa toliko bolj občudujem njihovo vztrajnost in dobro voljo do dela. Razume se, da se niste vsi odzvali, na katere smo se bili obrnili z apelom v tej kampanji: mnogo jih sodeluje v nji tudi takih, na katere se sploh obrnil nismo, pač pa so šli na agitacijo za nove naročnike iz lastne iniciative.

Torej, prijatelji in prijateljice, v tej smeri naprej tudi v božiču, in plačilo vaše bo zahest, da ste delali za dobro stvar. To je edino plačilo, ki vam ga gibanje nudi. Drugega sploh ne pričakujete. Zdravstvujte!

Frank Cvetan, Johnstown, Pa., je postal 4 obnovne naročnine. Vprašuje, kaj je s koledarjem. No, zaprte glede tega so že bile pojasnjene in koledar bo Frank že najbrž imel v rokah, ko bo čital te vrstice. Vse je zdaj odvisno od knjigoveznice, ki ima koledar v vezbi. Običajno nam je dala prvovrstno postrežbo, istotak vezbo. Letos je pričakan delavcev. Storila bo vse v svoji moći, da bo koledar čimprej vezan.

Frank Bregar, Avella, Pa., je zvišal svoje naročilo koledarja z 12 na 16 iztišov.

Jože Jež, Warren, O., je sporiočil, da bo društvo 321 SNPJ še v naprej pri Prosvetni matici. Poslal je tudi \$5.25 v tiskovni sklad, ki jih je zbral med prijatelji in naročniki lista. Jernej Černe iz sosedne naselbine Niles, O., pa je obnovil naročino, prispeval dolar v tiskovni sklad ter naročil tudi koledar.

Anton Zornik je mahnil malo iz svojega "pašaluka" v zapadni Penni dolci proti vzhodnem Ohiju in zap. W. Virginiji. Rezultat: 9 novih in 4 obnovljene naročnine ter \$6.50 za v tiskovni sklad.

Vsebina tridesetega letnika

AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA

Trideseti letnik Ameriškega družinskega koledarja se od prejšnjih razlikuje v tem, da je razen nekaj pesmi vse drugo gradivo od tukašnjih sodelnikov.

KOLEDAR OBSEGA 240 STRANI.

Sledče je pregled njegove vsebine:

LOUIS BENIGER: Obisk v hramu umetnosti. (Opis činkavega muzeja umetnin.)

JOSEPH CHESAREK: Začetek in konec slovenskega lista v Calumetu. (Poglavlje iz zgodovine Slovencev na bakrenem okrožju in njihovega časopisa.)

VINCENT CAINKAR: Kako rešujemo staro domovino. (Clanek o relifni in politični akciji ameriških Slovencev v pomoč svojemu narodu, ki ječi v podjarmljenu.)

FRANK ČESEN: Starček pripoveduje. (Povest rojaka, ki mu je nesrečen slučaj pokvaril velik del življenja.)

ANTON GARDEN: Amerika po vojni. (Clanek.)

LOUÍS KAFTERLE: Nekaj zgodovine o Cankarjevi ustanovi.

FRANK KERZE: Cesarev katedrala. (Povest o gostilničarju Majku Cesaru, o njegovem vplivu, blagostanju in propadanju. Godi se nekje na severu te dežele.)

ETBIN KRISTAN: Hudobežnikova povest. (Slika iz življenja ljudi v Sloveniji, in o tragediji, o kateri je med njimi le redkodokturalni.)

MIRKO G. KUHEL: Evolucija bratskega zavarovanja. (Studija načinov zavarovanja, plačilnih lestvic in raznih primerjav.)

IVAN MOLEK: Zenitovanski mešetarji. (Satira iz sodelnosti v obliki igre.)

JOSKO OVEN: Pot revolucionarja. (Slika iz revolucionarnih bojev in o življenju Augusta Blanquia.)

ANTON SHULAR: Naša dvorana. (Poglavlje iz zgodovine Slovencev v premogarskih naselbinah v Kansasu in njihovi dvorani na Frontenaku, ki je ni več.)

ANTON SLABE: V pivnici. (Slika o ljudeh, ki se uničujejo v beznicah.)

FRANK S. TAUCHAR: Srečanje. (Povest iz bojev pred Moskvo.)

FRED A. VIDER: Vojna se lahko ponesreči. (Razprava z ozirom na razvoj Sovjetske unije in njenih odnosov do drugih velesil.)

LEO ZAKRAJŠEK: Diktator Zani. (Črtica iz pastirskega življenja v starem kraju.)

JANKO ZEGA: Zamašek. (Črtica iz prve svetovne vojne.)

KATKA ZUPANČIČ: "Daj nam danes..." (Povest o nezrečeni družini in o ljudeh.) Katka Zupančič ima v koledarju tudi tri pesmi: Z l

★ ★ KRITIČNA Mnenja, Poročila in Razprave ★ ★

KOMENTARJI

Marijan Tito je s svojo osvobodilno fronto v Jugoslaviji dosegel koncem konca vendarle priznanje, da se zoper okupatorje resnično bori. Drugič, da so ga po dolgem času priznali tudi zavezniki, namreč Anglija, ker vlada Zed. držav ni reklo o njemu še ničesar uradnega. Podal pa je izjavno priznanja Titu in osvobodilni fronti v angleškem parlamentu Anthony Eden. Kaj pada, Sovjetska unija osvobodilni fronti pomaga od početka, dasi ne diplomatično, ampak po ovinikih. Kdaj povedo svoje stališče o Titovi akciji v ameriškem državnem departmantu, ni še znano. Vendar pa je kralj Peter s svojo klico z Noetove barke v Kairu zelo v skrbih. Če že ne radi drugega, od kje bo prihajal denar, kadar se bosta ameriška in angleška vlada odločili zavreči priznanje njegovim "demokratičnim" vladam.

Pater Ambrožič, ki je postal v Zed. državah samopostavljeni maršal v vojni proti partizanom, se v Lemontu ali kjer že ima sedaj svoj dom, ne počuti prav dobro. Niti ne tisti, ki so verjeli njegovim pismom, zaupno dobrijen iz starega kraja, o komunističnih morilcih. Vsa pisma, kakor je bilo v tem listu vedno poddarjano, so prihajala s pomočjo vatikanskih virov. Proletarci niso bila nikoli na razpolago iz umljivega razloga, da se tu ne pustimo potegniti klerikalizmu v pomoč, čeprav smo imeli s komunisti več bojev kot katerikoli drugi slovenski list bodisi tu ali v starem kraju.

Proletarec je pobijal propaganda patra Ambrožiča proti partizanom še takrat, ko je le Draža Mihajlovič slovil za boritelja proti sovražniku, a partizani pa so le ropali, morili in spravljali po trditvah iz objavljenih pisem niti koliko ljudi po nedolžnem v smrt. Lidice na Češkem so bile znak junastva pomorjenih vaščanov, a v Sloveniji pa zločin partizanskih puštolovščin. Vzelo je prilično mesecev, predno je Tito zmagal tudi na tukajnji slovenski fronti. Namreč če je. Kajti njegovi nasprotinci so se vsi na svojih mestih.

Srednja pot je čestokrat najprevidnejša in tudi najmanj riskirana pot. A v borbi, ki se vrši v Jugoslaviji, je ni. V Sloveniji sta bili in sta še samo dve izbirni. Ravno tako tukaj. Tako se je dogodilo, tako je, in nobeno izbegavanje bi stvari — eni kot drugi, nič ne koristilo. Kar se tiče Slovenije, sta na eni strani Franc Snoj in tu njegov glavni zaupnik Rev. Ambrožič. Dalje tam Miha Krek in tu James Debevec. Nihče izmed teh noči Jugoslavije kakor je bila, še veliko

seljak v Srbiji je morda vsled pravljic o Karadžordževih res za-

AMERIŠKI MARINI so v napadu na Tarawa večko dosegli, in izgubili tudi mnogo življenj. Gornje je slike z ameriške ofenzive na omenjeni otok.

povratek Petra na prestol svojega očeta. Toda proritoti ga mu morejo bodisi partizani, ki so zoper njega četniki, ki so neaktivni, ali pa zaveznički, ako udru v Jugoslavijo. Navaden seljak v Srbiji, Crnogori, na Hrvatskem ali v Sloveniji pa se čudi, ko mu pripovedujejo, da kralj, ki kralj še nikoli bil ni, prejema celo v zamejstvu nad pol milijona dolarjev v ameriški, odnosno angleški valuti, in da si cela armada "zamejev" nakazuje po več sto do tisoč dolarjev na mesec plače in več ne da bi kaj delali zanj. Tak režim ne sme več nazaj. Parazitstvo v Jugoslaviji in drugje mora biti konec. Kmet tam, ki jim je te fonde spravil skupaj, strada in tisoči doma zavzeti vsi sedeži in z napetostjo se je pričakovalo častnega gosta. Točno ob 7. je May Knez, dodeljala Louisu Adamiču sijajno uspel.

Družabni večer 11. decembra na čast Louisu Adamiču sijajno uspel

DETROIT, Mich. — Ze pred 7. uro zvečer so bili v spodnjih prostorih Slovenskega delavskega doma zavzeti vsi sedeži in z napetostjo se je pričakovalo častnega gosta. Točno ob 7. je May Knez, dodeljala Louisu Adamiču pred delavski dom.

Vstopil je v spremstvu najstarejšega člena SANSA Jožeta Mentona v obednico. Gromovit aplavz ga je pozdravil. Ljubka Dorothy Kapel je pripela Adamiču najljubšo slovensko cvetko, rdeči nagel na prsa. Burno pliskanje je pričalo, da prihaja pozdrav iz sre vseh navzočih. Adamič se je z ljubeznim našnach zahvalil.

Pri večerji je vladal vzoren red. Sestra Mary Rant, ki je nadomeščala obolelo domačico Antonijo Ločniškar, je poskrbela, da je bil vsak gost kar najboljše postrežen. Njene pomočnice, naše vrle mladence Dorothy Hribal, May Knez, Dorothy Kapel in sestre Kapel, Modic in Tehovnik so pokazale spremnost pri serviranju. Načelnica kuhičinja Frances Božič, priznana veščinka v pripravljanju okusnih jedil, je s svojim štabom, v katerem so bile Latenja, Strosberger, Kumer, Barich, Gregorich, Jurca, Naprudnik, Agnes in Helen Kržišnik in Kenich, preskrbelala, da je vsakemu zažarel ličce, ko si je naložil različnih dobrobiti.

Potice, ki so jih spekle sestre Kral, Klarič in Kržišnik, so šele posebno v slast.

Prav svečano razpoloženje je vladalo v jedilnici. Izgledalo je,

da se je vsak zavedal, da je v

naši sredi rojak, ki je vso moč in

ves svoj čas posvetil velečastni

nalogi pomagati našemu narodu

do svobode in boljše bodočnosti

v obnovljeni, demokratični Ju-

gosloviji. Znali smo vsi, da se

imamo le njemu zahvaliti, da

nas pozna ves svet in se divi na-

šim junakom in junakinjam v

osvobodilni armadi. Odpri nam

je vrata na mestih, kjer se bo

odločalo o usodi narodov in njih

bodočnosti, ko preneha ta stra-

sna vojna.

Vse nas je vezala globoka, ne-

sebična ljubezen do naših trpe-

čih bratov in sester, ki danes kr-

atako so razlike obstajale tudi

med takozvano zapadno in izto-

čno civilizacijo. In še bolj pa

med delayskimi pokreti dežel,

ki so se delile med zapadno in

vzhodno kulturo.

Vendar pa je v zlic vsemu So-

vjetski unija dokazala, da je ta-

kozvano vzhodno civilizacijo

prikrojila po svoje in jo prilago-

ila za sprejem zapadu.

Ko bo vojne konec, bi nam po-

nujanje v sprejem stare zapa-

dne civilizacije ne pomenilo

drugega kot da naj vse ostane

pri starem. S starimi posledica-

mi, seveda.

Prevzem nasprotnega progra-

ma — vzhodne civilizacije, za-

popadene v bistvu razvoja so-

vjetske unije, pa pomeni obra-

čevanje s kapitalizmom zapada,

torej tudi z ameriškim. To je

mogoče le, če smo za socializem.

Hitler je hotel kapitalizem re-

šati in je v ta namen prejemal

sijajne fondne. Pa ga v zlic svoji

sili ni rešil, temveč je še sebe

spravil v pogube.

Rusija je v tej vojni dokaza-

la, da ne bo silila sveta po nepo-

trebrem v plamene. A pomaga-

la bo programu razvojnega so-

cializma. Saj tako je razbrati iz

dosedanjih njenih akcij in izjav.

Ljudstva same — tudi če se vla-

da v Moskvi še tako odloči za

"umeščanje", se bodo "ume-

šavala", ker je to njihno živiljen-

sko vprašanje. In reševala ga

bodo sebi, ne kapitalizmu v ko-

rist. Torej po novem vzgledu

nove vzhodne civilizacije. Zapad-

na gre v zaton.

tako so razlike obstajale tudi

med takozvano zapadno in izto-

čno civilizacijo. In še bolj pa

med delayskimi pokreti dežel,

ki so se delile med zapadno in

vzhodno kulturo.

Vendar pa je v zlic vsemu So-

vjetski unija dokazala, da je ta-

kozvano vzhodno civilizacijo

prikrojila po svoje in jo prilago-

ila za sprejem zapadu.

Ko bo vojne konec, bi nam po-

nujanje v sprejem stare zapa-

dne civilizacije ne pomenilo

drugega kot da naj vse ostane

pri starem. S starimi posledica-

mi, seveda.

Prezjem nasprotnega progra-

ma — vzhodne civilizacije, za-

popadene v bistvu razvoja so-

vjetske unije, pa pomeni obra-

čevanje s kapitalizmom zapada,

torej tudi z ameriškim. To je

mogoče le, če smo za socializem.

Hitler je hotel kapitalizem re-

šati in je v ta namen prejemal

sijajne fondne. Pa ga v zlic svoji

sili ni rešil, temveč je še sebe

spravil v pogube.

Rusija je v tej vojni dokaza-

la, da ne bo silila sveta po nepo-

trebrem v plamene. A pomaga-

la bo programu razvojnega so-

cializma. Saj tako je razbrati iz

dosedanjih njenih akcij in izjav.

Ljudstva same — tudi če se vla-

da v Moskvi še tako odloči za

"umeščanje", se bodo "ume-

šavala", ker je to njihno živiljen-

sko vprašanje. In reševala ga

bodo sebi, ne kapitalizmu v ko-

rist. Torej po novem vzgledu

nove vzhodne civilizacije. Zapad-

na gre v zaton.

Milan Kokanovich.

DVE CIVILIZACIJI

Detroit, Mich. — V prejšnjem dopisu sem pod tem naslovom pisal največ o takozvani zapadni civilizaciji, kako je nastala in komu v korist je uposlena.

V tem dopisu bom po svoje skušal izraziti misli, kakšna naj bo bodoča civilizacija, če hočemo upati v mir in v človečanstvo.

Zapisal sem, da kar se tiče poslednjih slojev — bodisi veleposestva, kapitalizma in cerkev, so v boji zoper ljudstvo edinstveni. Med sabo se sicer krešej zaradi svojih križajočih se interesov, a proti delavcem in kmetom so eno.

Delavstvo pa ima to lastnost, da je le redkokdaj enotno in še to kvečemu v kaki posamezni deželi. Namreč če je sploh katera taka, kjer je solidarnost delovnega ljudstva res v veljavni.

Vse

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Prisrčno božično darilo
Od člana ameriške oborožene
sile D. Kambiča iz Seattla,
Wash., smo prejeli v božični dar
za SANS pet dolarjev in pa sledeče vrstice:

Dear Sirs: As my Christmas
present to the Slovenian people in
Europe I am enclosing a bill
for \$5.00.

May this small gift do some
good in helping our people for
the future, for as one, through
whom flows the proud Slovenian
blood, I deem it an honor
and a privilege to do something,
no matter how small, in assuring
the complete survival of our
race without which the civilized
world would be at a great and
irreparable loss.

May your indispensable work
progress and succeed, in cooperation
of all Slovenian Americans by
donations and prayers.

May our Slovenian people
never again see or witness another
black Christmas, and a merry Christmas and an ex-

tremely successful New Year to
you all.

I remain,

Pvt. D. Kambich.

To prisrčno pismec je izliv
najplemenitejših čustev iz čiste
slovenske duše, je zrcalo tiste
divne dežele, v kateri že čez ti-
so let biva, deluje, a sedaj pa
trpi, hudo trpi, se z vsega obču-
dovanja vrednim junastvom
skor golih rok bojuje proti su-
rovi in in do zob oboroženi sil-
ni nemškega fašizma ter umira za
svojo svoboščino pošteni in delavni
slovenski narod.

Iz vrstic tega pisemca dehti
žlahten cvet najlepše ljubezni
do sedaj tako strašno prizadete-
ga ljudstva, iz katerega izhaja-
ves slovenski živelj v Ameriki.

Naš vojak D. Kambich je kaj-
pak pripravljen preleti svojo
plemenito slovensko kri za Ze-
dinjene države sedaj, ko gre tu-
di za njihovo svobodo, ko gre za
svobodo vseh svobodoljubnih
narodov. Ali pri tem pa ne po-
zabi, da je slovenske gore list,
da je iz rodu, "brez katerega bi
bil civilizirani svet na veliki in
nenadomestljivi izgubi."

Velike besede iz ust pripro-
stega, majhnega človeka. Zato
so še pomembnejše. Zato naj
gredo do sreca nam vsem. Zato
naj ne bo nikogar med nami, ki
bi ne čutili s Kambičem in ne po-
ložili kakega darila na oltar za
svobodo slovenskega naroda v
stari domovini.

Naše gibanje

V času od 8. do 16. decembra
so nam poslale svoje prispevke
sledenje podružnice: St. 9 SANS,
Wilcock, Pa., \$6.55; št. 10, Can-
ton, O., \$24; št. 12, W. Aliquippa,
Pa., \$48.25; št. 53, John-
ston, Pa., \$4; št. 56, okrožje
Milwaukee, Wis., \$300; št. 73,
Hermine, Pa., \$20; št. 86, Eliza-
beth, N. J., \$4.50.

Društvo št. 710 SNPJ, Buffa-
lo, N. Y., je po svoji tajnici Ag-
nes Kren naklonilo \$5 Slovens-
kemu ameriškemu narodnemu
svetu v podporo.

Po Proletarcu je nam poslal
Milan Kokanovič iz Detroita,
Mich., \$5 v pomoč, a Diana Ma-
gajna iz Harrisburga, Pa., pa se
je spomnila naše organizacije z
desetimi dolarji.

Podružnične letne seje
Kakor smo že enkrat opozorili
vse podružnice, se v smislu po-
držničnih pravil vršijo podruž-
nične letne seje meseca janu-
arja.

Na letnih sejih naj uradniki
podajo vsak svoje letno poroči-
li, a članstvo pa naj si naredi
dobro premišljene načrte za po-
držnično delovanje v novem
letu ter izvoli podružnične od-
bore, ki bodo sposobni in voljni
izvesti s članskim sodelovanjem
tiste načrte.

Uprava Slovenskega ameri-
škega narodnega sveta želi vsem
članom in podpirateljem VESE-
LE BOZICNE PRAZNIKE in
plodenosno NOVO LETO!

Napake in napake

Ljudje, ki iščejo napake samo
na drugih, dela največje na-
pako.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

XX. IZKAZ

Bridgeport, O. Joseph Snay \$5.00.
Ely, Minn. Anton Zbašnik \$2.00.
(Poslal John Teran.)

Davenport, Ia. Joseph Drasler
\$1.00.

Belle Vernon, Pa. Sam Debelak
\$1. (Poslal A. Zornik.)

Milwaukee, Wis. Louis Barborich
\$3; po \$1: Otto Hamberger in Ne-
imenovan; po 50c: Frank Puncer.
Valentin Medle in John Jerman,
skupaj \$6.50. (Poslal L. Barborich.)

Fairport Harbor, Ohio. Lovrenc
Bajc 90c.

Depue, Ill. John Zuglich \$1.

Milwaukee, Wis. Nabranco na
konferenci klubov JSZ in organi-
zaciji Prospective matic \$17; R. J.
\$5, skupaj \$22. (Izročil Chas. Pogo-
relec.)

Detroit, Mich. Milan Kokanovič
\$7.00.

Oakland, Calif. Anton Tomšič
\$1.75.

Berea, O. Louis Kosmach \$1.

Eveleth, Minn. Mike Kobal \$2.

Sharon, Pa. Frank Cimperman
50c; Joe Cvelbar 15c, skupaj 65c.
(Poslal Joe Cvelbar.)

Warren, O. Po \$1: Anton Zuga in
Joseph Jež; po 50c: Jacob Peršin,
Anton Martinčič, Anton Rudin in
Frank Modic; po 25c: Jos. Spičko,
Anastazija Ostojčič, John Sthar,
Blaž Rek in Elizabeth Peršin, sku-
paj \$5.25. (Poslal Joseph Jež.)

Cleveland, O. Po \$2: John Gerli-
ca in soproga ter Anton in Cilka
Jankovich, skupaj \$4. (Poslal An-
ton Jankovich.)

Niles, O. Jerry Černe \$1.

Bridgeport, O. Martin Kos \$1.00;
Frank Watchko 50c, skupaj \$1.50.
(Poslal Anton Zornik.)

Barton, O. Joseph Skoff in so-
proga \$1.50; po \$1: Louis Bergant
in Frank Rokavec; po 50c: Louis
Gross, John Vitez in Frank Zdesar,
skupaj \$5. (Poslal Anton Zornik.)

Springfield, Ill. Anton Gorenc
\$2.00.

West Newton, Pa. Joseph Jovan
\$1.00.

Port Washington, Wis. Frank Le-
skovsek \$1.00.

Highcliff, Wis. Frank Maroh \$1.

Skupaj \$69.10, prejšnji izkaz \$1,-
568.07, skupaj \$1,639.17.

Napake in napake
Ljudje, ki iščejo napake samo
na drugih, dela največje na-
pako.

**SLOVENSKE IN
ANGLEŠKE KNJIGE**

Največja slovenska
knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWNDALE AVENUE
CHICAGO 23, IL INOIS

Kampanja za tisoč novih naročnikov Proletarca

VI. IZKAZ

(4 tedne, od 18. novembra do 16. decembra 1943.)

Vsled lažjega pregleda so naročnine števe ena za vsakega pol leta. Na primer, kdor pošlje eno celoletno in eno polletno, je v izkazu označen s tremi po pol leta.

V času kampanje se bodo doštevale v vsakem izkazu k tem nadaljnje naročnine in enako nadaljnje vso, zbrane v tiskovni sklad.

Nove naročnine	Obnov. naročnine	Nabral v tiskovni sklad
John Chamazar, Chicago, Ill.....	17	\$ 2.00
John Turk, Chicago, Ill.....	2	4.00
Charles Pogorelec, Chicago, Ill.....	6	19.00
Frank S. Taucher, Chicago, Ill.....	28	7.00
Angela Zaitz, Chicago, Ill.....	8	15.00
John Krebel, Cleveland, O.....	20 1/2	113.91
Joseph Ovca, Springfield, Ill.....	2	—
Martin Judrich, Waukegan, Ill.....	4	3.00
Frank Sodnik, Chicago, Ill.....	—	—
Joško Oven, Clarendon Hills, Ill.....	—	8.00
Anton Zornik, Herminie, Pa.....	42 1/2	15.00
Joseph Oblak, Chicago, Ill.....	7	2.66
Mike Krutz, Willard, Wis.....	2	1.50
Frank Zaitz, Chicago, Ill.....	8	63.50
John Goršek st., Springfield, Ill.....	6	1.00
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.....	16	6.50
John Shular, Arcadia, Kans.....	2	1.40
Frank Česen, Cleveland, O.....	6	—
Jack Meseč, North Chicago, Ill.....	26	—
Joseph Snay, Bridgeport, O.....	9	6.05
Frank Cvetan, Johnstown, Pa.....	6	20.50
Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo.....	14	21.90
Joseph Koričič, Detroit, Mich.....	—	—
Anton Tomšič, Oakland, Calif.....	16	21.10
George Smrekar, W. Aliquippa, Pa.....	2	3.60
Julia Parkel, Los Angeles, Calif.....	4	—
Joseph Lever, Cleveland, O.....	4	2.60
Louis Ambrozich, Chisholm, Minn.....	2	—
Math Urbas, Detroit, Mich.....	2	—
Edward Tomšič, Walsenburg, Colo.....	—	6.00
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.....	—	1.60
Anton Shular, Arma, Kans.....	4	7.50
Louis Zorko, Cleveland, O.....	11	3.43
John Kobi, Duluth, Minn.....	2	—
John Zornik, Detroit, Mich.....	—	3.00
John Plachtar, Dearborn, Mich.....	—	2.75
John Pečnik, Fontana, Calif.....	9	4.15
Leo Živnik, La Salle, Ill.....	13	6.44
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.....	1	—
Frank Bišjak, Chicago, Ill.....	5	2.72
Frank Stihl, Sheboygan, Wis.....	2	—
Joe Tusek, Farmington, Ill.....	—	6
Anton Brečič, Cleveland, O.....	—	—
Kristina Podjavoršek, Milwaukee.....	—	7.5
Jennie Jerala, Moon Run, Pa.....	—	38.65
Jacob Ambrozich, Moon Run, Pa.....	—	2.00
Anton Gorenz, Springfield, Ill.....	—	—
John Tanček, Girard, O.....	2	8.00
John Kosin, Girard, O.....	6	10.50
Nace Zemberger, Piney Fork, O.....	—	1.25
Joseph Sedmak, Conneaut, O.....	4	—
John Terčelj, Strabane, Pa.....	—	11.70
John Teran, Ely, Minn.....	—	6.25
Anton Udovich, La Salle, Ill.....	—	2.00
John Vitez, Barton, O.....	5	—
Vincenc Yaksetich, McIntyre, Pa.....	—	3
Kathy Junko, Detroit, Mich.....	—	6.40
Anton Jankovich, Cleveland, O.....	14	36.00
Louis Sasso, Forest City, Pa.....	—	2
Frank Klun, Chisholm, Minn.....	—	—
Mike Kopach, Barberston, O.....	6	.50
Joe Koss, Detroit, Mich.....	—	—
Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.....	—	—
Luka Grosar, Chicago, Ill.....	—	—
Louis Pavlinich, Bellaire, O.....	—	10.00
Andrew Krvina, Girard, O.....	—	2.00
John H. Krzanič, Kemmerer, Wyo.....	2	1.50
Jačob Kunštaj, Ely, Minn.....	—	—
Martin Bajc, Meadow Lands, Pa.....	1	5.15
Joe Cvelbar, Sharon, Pa.....	4	1.65
Jacob Bergant, Lisbon, O.....	10	3.12
John Marolt, West Mineral, Kans.....	2	—
John Fajdiga, Leadville, Colo.....	2	1.00
Max Martz, Buhl, Minn.....	2	2.00
Tony Stopar, Colegrove, Pa.....	—	—
Frank Kosem, Elm Grove, W. Va.....	1	—
Julia Lemuth, Detroit, Mich.....	—	—
James Dekleva, Gowanda, N. Y.....	2	—
John Sukle, Crested Butte, Colo.....	4	—
Peter Banich, Depue, Ill.....	4	1.00
Luka Podbregar, Witt, Ill.....	2	1.00
Rudolph Potočnik, Detroit, Mich.....	—	1.00
John Leskovets, Red Lodge, Mont.....	—	—
Joseph Mihelčič, E. Helena, Mont.....	2	.75
John Tavčar, Cleveland, O.....	—	—
Julia Krmelj, Springfield, Ill.....	—	11.10
John Paulich, Gardena, Calif.....	2	.50
John Spiller, St. Louis, Mo.....	—	—
Lovrenc Bajc Fairport Harbor, O.....	1	1.51
Mary Stroj, Indianapolis, Ind.....	4	1.50
Frank Kokal, Cleveland, O.....	4	—
Joseph Jež, Waren, O.....	2	5.25
John Jereb, Rock Springs, Wyo.....	8	1.62
Ignac Spendl, Clinton, Ind.....	2	—
Marko Tekavec, Canonsburg, Pa.....	—	8.00
John Petrich, Youngstown, O.....	1	

Coming Events Cast Their Shadows

In considering the recent anti-administration stand of Senator Hugh Butler, Nebraska Republican, against this nation's policies and practices in relation to Central and South America, the most important thing is not whether the charges he makes are true or false. It may be that the present administration is acting like a Santa Claus and wastefully pouring money into a senseless "good neighbor" policy. Or it may be that Butler is wrong in fact, in implication and in purpose. But, we repeat, those are not the most important things about his charges.

The important thing is that similar attacks, some justified and others groundless, are certain to be more numerous after the war ends. Moreover, they are sure to receive more attention and arouse a broader section of the public than they possibly can while a war is absorbing the attention of the people.

Coming events were casting their shadows before them when Butler spoke. When the war ends there will be a period of economic dislocation and an emotional reaction that will give demagogues their inning. It is then that the prophecy of the late Huey Long may well come true: "Of course we'll have fascism in America; but we won't call it that; we'll call it anti-fascism."

There is one way in which the danger of post-war reaction can be avoided. That way is by ending the economy that breeds class distinction now—by socializing the basic industries, by ending the exploitation of labor and destroying the power of private wealth.

If what we here suggest is impossible, we can't help it; then the alternative lies ahead.

Of course, what we propose is a task for the working people and the desperately-menaced middle class. We do not expect the owners and beneficiaries of capitalism to commit economic suicide. And we are not prepared to argue that a generation that permits one form of slavery to run its course clear through the waste and slaughter of the bloodiest war in history can very well be expected to bypass another form of the same thing.—Reading Labor Advocate.

The First Hundred Years

Ninety-nine years ago this Christmas the first Rochdale Consumers' Cooperative store was a mere four-day-old infant. It squatted, an object of ridicule by believers in the old, in an unbeautiful building on a dark, dismal side street of an English industrial city, serving its horny-handed, tight-lipped but visionary patron-members from an "inventory" that consisted of a few dollars' worth of food-stuffs.

The Movement has traveled a long and rocky road from Christmas 1844 to Christmas 1943. But the rockier a road, the stronger the successful traveler. True to the hardy spirit of its pioneers, Co-operation has clenched its fist around the cane of people's commerce and moved along, sometimes slowly, but always on the move. Sometimes backtracking a mite, but always making up for lost ground.

As it inches forward its muscles flexed, its biceps bulged, and its strides grow longer. When temporarily slowed by hostile forces wishing to block its way, the intrepid traveler picked up speed, more determined than ever to struggle on toward the distant goal of a truly democratic world.

And now the tireless traveler toward humanity's good, who set out from the smoke-blackened suburbs of Manchester on the shortest day of the year so long ago, faces his first hundred-year milepost. Ever stronger, ever more determined, ever more sure of eventual victory. Tho the obstacles put in its path will be bigger, the traveler is by now a trail-wise man, no longer a toddling infant. Unhesitatingly, courageously, the Rochdale Consumers' Co-operative movement now takes adult strides past the centennial milepost, preparing to march on, leading suffering humanity toward the Co-operative Century.—The Co-operative Builder.

THE WORLD FROM LONDON

By MAURICE CRANSTON

A good deal of American money and American energy is being spent to give the British public a true idea of American life, American culture, and the American war effort. Yet I wonder how such excellent work can succeed so long as Hollywood spends twenty times as much in peddling its own perverse and fanciful notions of it all. Take a film like *So Proudly We Hail!* (the very title makes me shudder.) This is fairly representative Hollywood effort to portray the American war against the Japanese in Bataan and Corregidor. What does it show us?

In case you did not see the film, I will explain that it represents Mesdames Claudette Colbert, Paulette Goddard, and Veronica Lake loving and looking lovely under the grimdest Japanese dive-bombing and gun fire. In the intervals of loving they are seen undertaking hazardous nursing duties. It is an amazing struggle. Sex appeal versus the Celestial Empire. The heroics are exclusively American. But the ending, spiritually at any rate, is Japanese victory, for Veronica Lake (having let down her celebrated hair) does a hara-kiri, and that's that.

Now such films may well be entertaining. They are doubtless profitable. But they are phoney. The realities of the American-Pacific war are nothing like this. If there be any truth in the suggestion that the British do not appreciate these realities, then I can only say: No Wonder. The movies are to blame. America has a most potent weapon in her command of the world's cinema screen. Why does she let it be used to show her, normally, a trivial nation, and in her hour of crisis, ridiculous?

If the English revere anybody, they revere a celebrated cricketer. Judge their indignation, therefore, when they learn that a celebrated cricketer has been asked to leave a London hotel because his com-

mon on fire is fuel. Knowledge Wood on fire is fuel. Knowledge

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

REFLECTIONS

By the Editor of the
Reading Labor Advocate

If one can tear his attention away from the war and from the momentous recent United Nations conferences long enough to give thought to the home front, a survey of trends might be profitable.

For the warmakers "Victory" is the word. But for those of us who are at home and will be citizens of post-war America there is a growing significance in the word "Inflation."

From the industrial front we get a sign. The United Mine Workers succeeded in winning wage increases—and the cost of coal has been boosted by twice what the miners gained. Now come demands for similar increases from other labor groups, with the organized Steelworkers in the vanguard. The fact that living costs have not been stabilized—that all along the line the price "freezing" program has been a failure, except in the case of rents and human labor—is cited to justify a demand for the scrapping of the Little Steel Formula.

The spiral is gaining speed. Unless effective controls are established, wages will be increased and prices will go up. Not once, but again and again. No wonder little people who have accumulated tokens of surplus value are worried. They see their values disappearing.

Another sign comes from the political front where the proposal that certain groups should be subsidized is being kicked around.

There are many ways of explaining subsidies. Basically, subsidies are a device for getting everybody to share the extra costs of war economy with some degree of equality. They are also a means of giving added power to the Federal Government—a means whereby the war economy will be unified or, if you aren't afraid of a word, "totalitarianized."

Suppose you agree substantially with the point of view I have been expressing in these radio talks. Most of you are nominally Republicans or Democrats. There are party primaries and you can vote in them, but there is no organized progressive force in those primaries. When it comes to the all-important Presidential campaign, the probabilities are that the Democratic politicians, some of whom won't like it, will have to take Mr. Roosevelt or Mr. Roosevelt's nominee.

The probabilities are for a brawl in the Republican Party in which personalities and lust for office will swamp principles. There will not even be clear-cut presentation of the great issues on which peace, plenty and freedom depend. Machiavelli himself would not want a better position for power politics maneuvering.—NORMAN THOMAS in radio speech.

NO POLITICAL INSTRUMENT FOR THE PEOPLE

A conservative Congress nominally Democratic in majority is mostly dominated by a bi-partisan coalition. The New Deal is dead. The President feels himself obliged to conciliate his imperialist Allies and American imperial interests in foreign policy, while on the whole he seeks to appease Southern Bourbons, Northern City bosses, and certain special economic interests in domestic policy. It is a situation ideally made for the ugly game of power politics at home and abroad. It is a factor in our drift towards an American imperialism and fascism, rebaptized under some fair name. The people, literally have no strong political instrument to use in their own behalf in the vitally important election of 1944.

Suppose you agree substantially with the point of view I have been expressing in these radio talks. Most of you are nominally Republicans or Democrats. There are party primaries and you can vote in them, but there is no organized progressive force in those primaries. When it comes to the all-important Presidential campaign, the probabilities are that the Democratic politicians, some of whom won't like it, will have to take Mr. Roosevelt or Mr. Roosevelt's nominee.

The probabilities are for a brawl in the Republican Party in which personalities and lust for office will swamp principles. There will not even be clear-cut presentation of the great issues on which peace, plenty and freedom depend. Machiavelli himself would not want a better position for power politics maneuvering.—NORMAN THOMAS in radio speech.

IN THE WIND

From THE NATION

A NEW APPROACH to birth control appears in the program of the Realistic Peace League of America, which is sending out post-cards bearing this message:

"Mothers, Next War Is Cooking! We took Puerto Rico with 950,000 population. Gave freedom from want; now 2,000,000 population. Our sentimentalism caused 1,050,000 increase. Now Tugwell is there stimulating the birth rate so we will feed more millions! But that's only the beginning. The whole world is to get freedom from want.

Does Lehman ask gimme nations to hold down? No, he tells Americans to sacrifice so Asiatics, Africans, Europeans can breed like rabbits on our food! Overpopulation largely causes this war and will be, by our folly, the main cause of the next!"

AN ANONYMOUS HANDBILL makes this contribution to peace planning: "We have the sewing machine, the steamship, the airplane, the telephone, because a very few persons dared to imagine something considered impossible. Peace is taken for granted. Let a million imaginations play around this idea, and methods for its realization will emerge. As an individual, will you just keep on imagining?"

AT A MEETING of the Niagara Frontier Manpower Mobilization Committee in Buffalo, Ray C. Neil, industrialist, made "a plea that the committee ask the government to stop this post-war planning propaganda," according to the Buffalo Evening News. "It's doing harm, he said, by causing people in war jobs to apply already for peace-time employment."

POETS' CORNER: A reader of the New York Daily Mirror offers a poem which the editor thinks "hits the bull's-eye—or, rather, the Bear's-eye—neatly." The poem is to be sung to the tune of "Pistol-Pækkin' Momma." It describes the meeting between "straight" Mr. Hull, "fat Molotov," and Anthony

Eden with "his perfumed hair," and ends,

Pick that pistol up, "Unc." If they don't come clean, And we will all be with you To slug them on the bean.

NEWS BROADCASTS has fewer listeners in New York during October than September, according to Broadcasting, despite an increase of 15.3 per cent in total radio listening time. This was the first decrease since Pearl Harbor.

FESTUNG EUROPA: In Norway representatives of the Nazi police regularly attend church services to check sermons. One of Prague's largest halls was filled to capacity at a secret midnight concert of works by Dvorak and Smetana. Three weeks later the ban on Smetana's music was lifted. The Nazis had discovered that he was a German.

JOSEPH MARTINEK TO SPEAK THURSDAY NIGHT, DEC. 23

Chicago, Ill.—Thursday night, Dec. 23rd Joseph Martinek will speak at the meeting of branch No. 1 JSF. Because of the Christmas holiday the regular date of our branch meeting has been changed to Thursday night.

Joseph Martinek has already given several fine talks in the past at our branch meetings which have developed into healthy discussions. Thursday night he will speak on the recent 20-year pact recently signed by Czechoslovakia and Soviet Russia. He will also give us views on the Roosevelt, Churchill and Stalin conference held at Teheran. The question of Yugoslavia and its newly formed Partisan government will also receive his comment.

All of these topics could be discussed at great length. However, we do expect to deal with these recent events as thoroughly as time will allow. We urge our members and friends to come early and participate in the discussion. Remember the date Thursday night, Dec. 23, at the Slovene Labor Center.—Pub. Committee.

Because there is history's greatest war to look at, most people don't think about economics. They read in the papers that General Clark's soldiers advanced from point "A" to point "B" and they don't question where all of us are going. People read what the United Nations are going to do to the Japs and the Germans and they don't see what is happening to themselves right now or wonder what is going to happen to them here at home after the war is over.

What will subsidies mean when the world is remade? What will government control of wages and prices mean?

After the war they will mean exactly what they mean today. When workers want a raise in wages they will have to get the Federal Government's approval. When industries want to increase their prices, when they want to buy a new machine, when they threaten to close down because production is not profitable—the government will pass judgment, issue orders and, if necessary, supply cash subsidies.

That will be the extension of the war economy to the peace era. And "a war economy in time of peace" has been offered as one definition for fascism.

The war keeps us from seeing where we're going—and from doing anything about it. It is the worst enemy of social thought and the most effective barrier against the advance of democratic Socialism.

We're accepting controls today and permitting the profit system to continue. The owning class still rules. The government still functions here at home to sanction the private ownership of the means of production and distribution and establishes controls and subsidies to make such a system work.

If the war were to end today, that would be the system we'd have to contend with—and the owners would be in control. We'd go forward from where we were—on the road we have been traveling right along.

We'd still be subject to the same controls. We'd still have subsidies.

Vichy's Trumps Are Gone

At the moment when the attack on General de Gaulle reaches a new crescendo of fury—an attack in which he is charged by reactionaries with the sin of reaction, by anti-Russians with belittling the Moscow pact, and by those who will not preside at the liquidation of the British Empire because he will not preside at the liquidation of the French—at this very moment a new champion of French democracy steps forward. None other than Marshall Petain. The Marshall is a man with the courage of his convictions. Convinced that Hitler was almighty, he did not hesitate to scrap the constitution of France, liquidate its Parliament, and supplant Liberte, Egalite, and Fraternite with the drivel of fascism. Impelled to alter this conviction, the Marshall now, with equal boldness, and beautiful timing, proclaims himself the herald of the Fourth Republic, promises a constitution, and offers his new democracy as an alternative to a revolutionary clash with the Free French when the day of invasion arrives. The move is clear in a sordid way because collaborationists like Frossard, De Monzie, and Georges Bonnet, who prompted the Marshal to this scheme, well know that there are those in England and the United States who would gladly trade a De Gaulle for a Petain. But it is late in the day. Without an army, a navy, or even the most tenuous hold on the people of France, Vichy's trumps are gone. It is bad enough to sell democracy for a mess of expediency, but it would be utterly senseless to sell it for the mess that is Vichy.—The Nation.

Southern Bourbons Blinded by Greed

Those who hope there will be more cooperation between labor and industry in the trying days which are sure to come after this war are doomed to disappointment if the Southern States' Industrial Council has its way. This organization speaks for those Southern employers who believe that all working men—white, black or yellow—should be reduced to the status from which Abraham Lincoln, 80 years ago, freed the black man.

From the day it was organized, the council has violently opposed every proposal, however reasonable, to improve the condition of the toilers.

Its latest outburst is in the form of a pamphlet entitled, "The Right to Strike—Worse Than Treason." It was written by Gus W. Dyer, a college professor, who for many years has been one of the most unscrupulous of Big Business propagandists.

The fact that the law of the land specifically recognizes the right of a working man to cease work when dissatisfied with his condition of employment and that the highest court in the land, in a score of decisions, has sustained that right, carries no weight with "Doctor" Dyer and the Southern States' Industrial Council.

The type of mentality possessed by Dyer and his employers is one of the greatest threats to the safety of American democracy. Blinded by their greed, these men are deliberately endeavoring to provoke a class war. We do not like to think of the possible consequences of such a struggle.—Labor.

The Federal Government would still be the manager and the co-ordinator.

For what? That is the question that too few people are asking today. For the purpose of keeping owners and workers in their proper relations to each other, so that the workers can have jobs and the owners can reap profits? That will not be freedom, but regulated exploitation.

Or will the government function to control an industrial machine that produces for use instead of for profit, a machine that is owned by all of us and is managed by the collective will of all of us? That would be democratic Socialism, because the exploitation of workers by owners would end.

We'd better give some thought to the home front.

Puerto Rican Children Deprived of Education

CHICAGO.—About 40% of Puerto Rico's 500,000 children of school age are not getting an education because the United States is not providing schools for them, Secretary-Treasurer Irvin R. Kuenzli of the American Federation of Teachers, charged.

Thousands of Puerto Rican men of military age were rejected for service because of illiteracy, he said. Over 40% of the population cannot read or write.

The questioner then asked whether it was not time "that this moribund and still expensive concern was wound up?" Mr. Law replied: "No, Sir, I cannot altogether agree with my honorable and gallant friend. The Government have made it clear on more than one occasion that we do attach considerable importance to the technical services of the League and that it would be a great pity if we allowed it to lapse now."—Worldover Pres.

MAKES STRIKE LOSSES SEEM PRETTY SMALL

Foes of labor who have been shedding crocodile tears over the loss of time resulting from stoppages might give heed to a sensational report issued recently by the National Industrial Conference Board, an employers' research organization.

It declared that in August alone there was a loss of 39,550,000 man-days in American industry as a result of sickness, accidents and personal reasons. That is more than five times the loss of man-hours resulting from strikes during the first eight months of the year!

ADAMIC'S NEW BOOK MY NATIVE LAND

Based upon the author's exclusive material, this incredible story of YUGOSLAVIA—the country of the Croatians, the Serbians and the Slovenians—and her heroic struggle holds a significant lesson for the democracies.

Order Your Copy Now
Autographed Copies Will Make An Ideal Xmas Gift
\$3.75 a copy

PROLETAREC BOOK SHOP
2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.